

Az eszkimó ikrek

Annak idején elhatároztam, hogy amint megtanulom a kis és a nagy betűket, elolvasom szép, új mesekönyvemet, az „Eszkimó ikrek”-et, amelynek két vidám, ferdeszemű kisgyerek mosolyog a fedőlapján.

Gondolatomat tett követte. Nővérkém ábécés könyvéből megtanultam a betűket. Az összeolvasás már csak játék volt. Azután – életemben először – elolvastam egy regényt! Már-már ott jártam a hóban, az egymásra torlódó jégtáblák között, a homályos fókalyukak között, amelyeket a fókák törnek felfelé maguknak, hogy ki-kidughassák fejüket a vízből, levegőt szippantani, ami elég lesz félóráig, vagy még hosszabb időig. Homályos a Jeges-tenger, de látni azért a szélén olyan úszó jégtáblákat is, amelyek az erős tengeri áramlattal rozmárcsaládot utaztatnak délnek. Hová? A rozmár szülők nyugodtan ülnek, jól tudják, hol akarnak majd kiszállni a partra. Van olyan jégtábla is, amelyiken jegesmedvecsalád utazik, ők is jól tudják, hol akarnak majd kiszállni, fejükben hordják a menetrendet.

Az észak-fok igézete végigkísért gyermekkoromon. És kísér még ma is. Elöttem a rejtélyes eszkimó vers, minden szavának jelentése három nyelven: németül, angolul és oroszul, ebből kell nekem kibogóznom a szavak értelmét, összefüggéseit és dallamát. Hogy megfejthessem, hogy megsejthessük a szeléd, békés, derűs eszkimó ember bölcsességének titkát. Azokét, akik közül sokan inkább elvándoroltak Grönlandra, Alaszkába, idegenbe, mintsem hogy fegyvert fogjanak és embert öljenek a szabadságért, abban a harminc évig tartó kilátástalan háborúban, melyet csukcs testvéreik vívtak a cári uralom ellen.

Ma már jégkunyhók, földkunyhók, børsátrak helyett faházban laknak egyre többen. Mind ritkábban a surranó kutyafogatók; motoros szánok tördelik a táj csöndjét. Tilos bálnára vadászni, tilos jegesmedvére, védett állat az oroszlánfóka. Zöld festéket kennek a helikopteres természetvédők a fókabébkire, hogy ne nyúzzák meg azokat az értékes prémre áhító amerikai orvvadászok.

A bőrcsónakokban asszonyok dalolnak. Dalaik darabosak, mint a jégtömbök.

Képzőművészetük valósággal rendkívüli. Két napot töltöttem egy alkalommal az Ermitázsban, alaszakai eszkimók szobrait bámulva, amelyek félévre költöztek az előkelő falak közé. Magas művészet! Egészen ősi és ősiségében modern. Miniatűr és monumentális. Tengerparti uszadékfából, hajóroncsokból, kőből, bőrből, csontokból...

Ilyenekből is lehet szépet álmodni.

Szigonykötél

– Hallod-e komám,
hozzád jöttem,
hoztam néked
szigonykötelet,
hasznát veheted!
Hej, Hivunge te,
pörgesd botodat,
táncolj, ahogy én!
Lám, én táncolok,
botom pörgetem.

Hol éltem?

– Hol éltem?
Öregapám
sohasem
láthatott,
öregapám
sohasem
ismerhetett.

– Úgy bizony,
öregapád
nem ismert,
nem látott.
Hallott rólad,
de úgy tett,
minthogyha
nem volnál.

Szép új dal

Hallod-e menyecske,
figyelj ide,
megtanítalak
szép új dalokra,
tánchoz-valókra,
láb-dobbantókra.
Dalolj, hadd hallom!
Én is dalolok!
Toppants, hadd látom!
Én is táncolok!
Szomszéduram,
már megbocsásson...

Sámán

Szellemnek útja
Szellemnek lélegzete
mit magának készített
Vidékünkön
mindenki látta
Házak között
jönni–menni
embereink látták
ahogyan visszanézett
a nem-evilági
Tünemény

A szomszéd sámán

– Mit hajított el
a szomszéd sámán?
– Rozmáruszonyt
hajított az el.
– Miről beszélnek
arrafelé?
– Rólam, hogy jövök.
– Kik emlegetnek?
– Kiszlittikak,
Larluk,
Ukungilirak,
Ilaraszima
és Nikaturgi:
ők emlegetnek.

Sámántánc

Kinek a
gyereke
aki ott
kiabál?
Asszonykám
énekelj,
táncolni
akarok!
Mi az ott?
Szédülök...
Jaj, az ott...
Révülök...